

Itinerari del 6/3/2007 al 23/2/2007 – aproximadament 50000km

Índex

Pròleg	6
Preparatius i sortida	8
Marroc	12
Mauritània	52
Mali	76
Níger	106
Nigèria	118
Camerun	122
Gabon	160
República del Congo	172
República democràtica del Congo	194
Angola	198
Namíbia	204
Sud-àfrica	214
Botswana	242
Zàmbia	244
Malawi	258
Tanzània	268
Kenya	282
Etiòpia	302
Sudan	336
Egipte	348
Prenent el pols al món	382

Pròleg

Per Alexandra Ionescu

Quan en Jan em va comentar que tenia el pla de viatjar per Àfrica un any sencer, vaig pensar que això sonava massa llarg en temps i en distància, però ara ho recordo diferent, com si hagués transcorregut molt més ràpid del que m'havia imaginat. Recórrer aquests 20 països em va donar l'oportunitat de viure experiències d'un valor incalculable que van acabar canviant moltes de les meves concepcions prèvies sobre aquest complex continent, el bressol de la humanitat. Un cop allà, vaig començar a descobrir i a entendre realitats que cap llibre o documental m'havia mostrat amb aquella vivesa: la cruesa dels seus diferents climes i ecosistemes, les complicades situacions polítiques i econòmiques, les seves dictadures i sistemes corruptes, els conflictes tribals i les guerres, les malalties que assolen a la població, com la malària i la sida... En molts punts vaig viure experiències extenuants amb les temperatures del desert, les males carreteres, els policies prepotents, la manca de menjar o aigua... però ocasionalment arribàvem a indrets especials, oasis de tranquil·litat i bellesa on em podia relaxar impregnant-me dels sons i colors del continent, els quals em captivaven i m'incitaven a enamorar-me d'Àfrica. Durant molt de temps vaig mantenir sentiments contradictoris sobre el continent negre: por, confusió i tristesa, però també admiració, sorpresa i alegria; unes emocions que sortosament van canviar substancialment la meua vida i consciència. Vaig aprendre a no tenir expectatives, a no prendre'm el temps amb rigidesa i a no desesperar-me, encara que fos a base d'exasperar-me mil i una vegades.

Molta gent em pregunta quin és el meu lloc favorit al món, però la resposta no és fàcil. Hi ha molts indrets que vaig odiar durant el viatge, però que ara els conservo en la memòria amb estima, per la seva aportació positiva a la meua persona. És per això que us recomano de viatjar per les terres africanes, encara que sigui llegint aquest llibre, perquè no us deixarà indiferents i molt aviat hi voldreu tornar, igual que jo.

Itinerari del 6/3/2007 al 10/3/2007 – aproximadament 1425km

Preparatiu i sortida

Feia dos anys i mig que un dia qualsevol em vaig adonar sobtadament que sempre havia somniat de viatjar per tot el món i que, si estava disposat a arriscar tot el que posseïa, podria acomplir aquell somni. Vaig passar un any i mig dibuixant itineraris; buscant un espònsor que em cedís gratuïtament una autocaravana; contactant mitjans de comunicació interessats a difondre el meu projecte; incrementant la hipoteca del meu pis i posant-lo a lloguer; deixant la meua empresa de Serveis d'Internet en bones mans... I finalment, tot just feia un any, havia iniciat aquell viatge que m'havia de portar a recórrer i a conèixer bona part del planeta durant uns sis anys.

Havia decidit començar el viatge per Europa, precisament perquè era el continent més conegut i segur, on podria solucionar més fàcilment tots les distraccions de novell. Va ser senzill acostumar-me a la meua nova vida, tot i que molt aviat em vaig trobar amb un problema força comú a molts viatgers: la soledat. Sortosament, tres mesos després d'haver iniciat la travessia vaig conèixer una atractiva noia a Romania, l'Alexandra, qui es va aventurar a seguir-me la resta del viatge. Al principi em va acompanyar un parell de setmanes, després uns mesos, però –segons em confessà– mai havia pensat seriosament la possibilitat de seguir-me acompanyant a Àfrica.

Sí, Àfrica és un continent que fa respecte, però tot i així tenia moltes ganes de començar a descobrir-lo. L'Alexandra no tant, ella hauria preferit seguir el nostre periple directament per Àsia, però durant els mesos compartits ens havíem enamorat i, per tal de no perdre'm, estava disposada a endinsant-se amb mi fins a les entranyes d'aquesta enigmàtica regió. Per la meua banda, malgrat les aprensions

de l'Alexandra, no volia renunciar al meu somni de conèixer el món en la seva globalitat i, per tant, no podia prescindir d'Àfrica.

Per a comprendre millor les diverses cultures que poblen la terra i els seus conflictes, havia ideat el projecte *prenent el pols al món*¹, amb l'objectiu d'entrevistar a gent molt diversa. Fins al moment, a Europa havia filmat a unes 70 persones, preguntant-los sobre els principals problemes del món i de la seva regió o país, i sobre el secret de la felicitat. Totes les respostes rebudes havien estat molt interessants i ja em començava a preguntar si les respostes que obtindria a Àfrica serien molt diferents. Entre els molts interrogants, em preguntava quines serien les principals causes del subdesenvolupament del continent o si els seus habitants eren feliços a pesar de la pobresa.

Abans de començar l'aventura africana, vàrem passar 3 mesos a casa dels meus pares, a Orís, preparant la següent etapa i també renegociant amb els espònsors. L'empresa que m'havia cedit per un any l'autocaravana era una mica recelosa a deixar-me-la amb les mateixes condicions, i al final vam acordar que m'oferirien un gran descompte si els comprava el vehicle. Evidentment l'empresa no es mostrava massa confiada en que totes les carreteres africanes serien transitables i que estarien en suficient bon estat per a un vehicle tant baix i sense tracció a les quatre rodes. Però jo pensava que sí, que hi hauria autobusos o mini-busos arribant a quasi qualsevol destinació i que la meua autocaravana els podria seguir. Innocent de mi...

I finalment, el 6 de març de 2007 iniciàrem aquesta nova aventura, que ens tindria uns 3 anys allunyat de casa, durant els quals teníem la intenció de recórrer Àfrica, Orient Mitjà, Àsia i potser Austràlia. Hi havia moltes incerteses, però tenia bastant clar l'objectiu d'arribar a Sud-àfrica des de Marroc i després tornar a creuar el continent de sud a nord fins a Egipte, on ens esperarien noves destinacions. Havia calculat que l'itinerari ens faria recórrer uns 50000 quilòmetres pel continent africà, però després d'haver conduït 35000 quilòmetres per Europa em sentia relativament optimista que arribaríem al destí sans i estalvis.

Igual que un any abans, ens acomiadarem de la meua família i dels meus amics, però en aquesta ocasió ens dirigírem cap al sud. Vam

---

¹ Trobareu més informació del projecte a la pàgina 382

L'Alexandra i jo al principi de l'aventura africana, a Granada

arribar a Granada en dos dies, sense presses, després d'haver-nos aturat diverses vegades pel camí: a Sant Sadurní d'Anoia, on carregarem dos paquets de l'ONG CC per a distribuir a dues escoles de Mauritània i Mali i també algunes caixes d'ulleres i retoladors per a regalar pel camí; al Vendrell, on ens acomiadarem d'una amiga; i a Calp, on un espònsor ens va inserir un líquid a les rodes que previndria punxades. A Granada vam visitar l'Alhambra, un monument que ens meravellà i que ens despertà l'anhel de seguir descobrint nous detalls artístics de la cultura islàmica. I amb aquesta mateixa il·lusió seguirem l'endemà fins a Algeciras, on teníem previst embarcar-nos cap a Marroc.

Curiosament l'Alexandra estava molt emocionada, però jo no tant, com si això de viatjar s'estigués convertint en una rutina o ja hagués assumit que aquesta era la meua vida, una vida que transcorria plàcidament entre molts països i peripècies, una vida que havia escollit voluntàriament i que em feia feliç, molt feliç.

Itinerari del 10/3/2007 al 4/4/2007 – aproximadament 3400km

Marroc

Ens va sorprendre la quantitat d'agències al llarg de molts quilòmetres a l'autopista i també a la terminal d'embarcament d'Algeciras que venen bitllets de vaixell cap a Ceuta o Tànger. També ens sorprengueren els preus tan dispersos entre una agència i una altra, encara que en general totes elles tenien ofertes que incloïen el viatge de tornada.

– Jo no necessito viatge de tornada –els deia–, no teniu ofertes només d'anada?

– Oh! No et preocupis, el bitllet de tornada té una validesa d'un any.

– Ho entenc, però no tornarem per aquí, tenim intenció de sortir d'Àfrica per Egipte.

Llavors, sense dir res més em donaven l'esquena ignorant-me, com si els hagués ofès amb una excusa barata.

Finalment, després de comparar tots els preus, vam comprar el bitllet més econòmic, direcció a Tànger, que costava 72€ per a dues persones i l'autocaravana. Però navegant per les aigües de l'estret ens vam adonar de la raó del preu pagat, econòmic en comparació a les altres ofertes: tot i que li estaven donant una nova capa de pintura el vaixell era força vell i el viatge, en comptes de durar seixanta minuts, tal com anunciaven les altres agències, es demorà unes tres hores.

Al desembarcar ens retingueren una mica a la duana marroquí, comprovant tots els papers i discutint sobre política. Resulta que en els laterals de l'autocaravana, juntament amb els logos dels espònsors, tenia enganxat un mapa de tot el món amb el recorregut aproximat que pretenia realitzar. Aquest mapa l'havia descarregat feia un any i mig d'Internet i llavors m'havia semblat curiós que hi hagués dibuixada

una frontera separant Marroc del Sàhara Occidental. M'havia oblidat completament d'aquella singularitat, i per això em va estranyar que un oficial marroquí em fes baixar de l'autocaravana i em situés davant del mapa. N'hi havia dos més que l'estaven observant i un d'ells em preguntà:

– Què és això?

– És el recorregut que tenim intenció de realitzar.

– I això? –Tornà a preguntar posant el dit exactament sobre la línia que dividia Marroc en dos.

– Això... Ostres, em sap greu, sé que això és una ofensa però no m'hi havia fixat, vaig baixar el mapa d'Internet feia temps...

Les disculpes foren acceptades però llavors vingué el treball de la rectificació. Un dels policies va rascar l'adhesiu amb l'ungla, fins a arrencar la frontera negra que segons ells no existia i després pintaren amb tippex blanc l'esgarrap, perquè el país quedés sense cap divisió visible. A l'esquerra de l'autocaravana tenia un altre mapa idèntic, però em va fer mandra comentar-los que l'hi tenia i repetir tot el procés. Així doncs, finalment entràrem a Marroc amb un mapa amb la frontera que considerava el Sàhara Occidental independent i un altre sense.

Aparcàrem de nit als afores de Tetuan, al costat d'una gasolinera. Al cap de poc, mentre preparàvem el sopar dins de l'autocaravana, vaig escoltar els crits d'una multitud celebrant un gol de futbol. Llavors vaig recordar que en aquell moment s'estava jugant un partit de futbol molt important, el mediàtic Barça–Madrid, i impacient em vaig dirigir al bar d'on provenia el furor. Vaig entrar i de seguida em van invitar a seure entre el centenar d'homes que hi havia mirant el televisor, preparats per a veure la segona part del partit que estava igualat 2 a 2. Al principi de la segona part va marcar el Madrid i pocs minuts abans del final va empatar el Barcelona, moment en què tothom es va aixecar celebrant-ho amb crits i aplaudiments. Jo també, és clar, encara que em sorprengué bastant que tots estiguessin tan contents i animats sense haver begut cap cervesa.

El matí següent vam arribar a Chefchaouen, un encantador poble enclavat en el pendent de les muntanyes dels Atlas. És un poble que ja havia visitat feia uns anys i que realment valia la pena de tornar a recordar. Vam aparcar fora de la bonica medina o casc antic i

començarem a passejar pels carrers que serpentejaven entre les cases de color blanc, blau cel i blau intens. El terra era empedrat, net de brutícia i a vegades pintat amb els mateixos colors clars de les parets, donant la sensació d'estar caminant o flotant pel cel. Hi havia petites botigues per tot arreu, mantingudes amb molta cura, però sobretot a la part baixa del poble, al voltant d'una petita plaça flanquejada també per força restaurants. Durant tot el dia ens vam creuar amb molts turistes marroquins, segurament perquè era diumenge, tot i que no ens esperàvem que al vespre els carrers gairebé es desbordessin de la gentada. D'altra banda, ja sabia que a Chefchaouen es venia molta marihuana, per això va ser senzill esquivar amb un "no, gràcies" als diversos nois que de tant en tant se m'aproparen xiuxiuejant la droga que tenien disponible.

Vista general de Chefchaouen

Passades vint-i-quatre hores a Chefchaouen, seguïrem el viatge cap a Fes, transcorrent entre prats verds, il·luminats per una fantàstica llum matutina. Resultava increïble que a l'altre costat de l'estret, a Espanya, la terra estigués seca gairebé de València fins a Gibraltar i en canvi, més al sud, a Marroc, no semblessin patir problemes d'aigua. Als costats de la carretera sempre hi havia nens saludant, homes pasturant petits ramats d'ovelles o cabres i diversos grups de gent esperant que s'aturés un taxi, tots ells de la marca Mercedes, antics i plens a rebotar. Malgrat tot, arribant a

Carrers pintats de Chefchaouen

Nens asseguts davant d'un portal a Chefchaouen

Gent passejant per la medina de Fes a contrallum

Fes, el paisatge es va tornar més àrid i ens començarem a sorprendre de veure diversos nens guiant carretes o burros carregats amb bidons d'aigua.

Fes està enclavat en una gran planícia davant dels Atles nevats i posseeix una gran medina que explorarem durant dos dies, amb els carrers de suau pendent plens de petites botigues, artesans treballant la pell, el llautó o altres materials, i alguna antiga mesquita i madrassa, on els joves eren educats segons les costums islàmiques. Vam visitar la madrassa de Bou Inania que en un sol pati conté un art tan fi i detallista que no deixa res a envejar a l'Alhambra. Els carrers de la medina no estaven tan nets com a Chefchaoen, encara que observarem a un parell de rucs carregats d'escombraries dirigint-se cap a les afores. A les entrades de la medina també hi havia diversos guies no oficials que es feien pesats intentant de vendre'ns una visita guiada. Amb una mica de paciència ens els poguérem treure de sobre educadament, encara que també ens deixàrem convèncer per un noi que va convidar-nos a prendre el tradicional te a la menta mentre ens mostrava diverses catifes a la venta.

Exquisida madrassa de Bou Inania a Fes

Fes ens va encantar durant el dia i també al vespre, però no tant de matinada, quan l'Alexandra va tornar a maleir per tercera nit consecutiva les pregàries de les mesquites que puntualment ressonen a les cinc i deu minuts per tota la ciutat, superposant les melodies entre si. Jo ja m'havia acostumat en altres viatges a aquell batibull i m'acabaven molestant més les gruixudes paraulotes de l'Alexandra que les eixordadores recitacions.

Al sortir de Fes, paràrem en una gasolinera on demanàrem aigua per a carregar l'autocaravana (necessària per a dutxar-nos, cuinar i rentar plats) i el propietari de la benzineria va accedir a oferir-nos-en a canvi d'omplir gasoil. Mentre s'omplien els dipòsits d'aigua i dièsel iniciàrem una conversa sobre la situació de Marroc. Interpel·lat pel propietari, li vaig opinar que el seu país semblava segur i que la gent estava molt preocupada pels turistes. Tant era així, que tenia la impressió que si algun lladregot s'atrevia a robar a un estranger en una medina, els comerciants i transeünts l'intentarien caçar per tots els mitjans. A continuació l'home de la gasolinera es va interessar sobre el nostre viatge i llavors li vaig explicar que estàvem realitzant un

projecte anomenat *prenent el pols al món* i tot seguit vaig proposar d'entrevistar-lo.

En Iussef² acceptà agraït i davant la càmera opinà que el principal problema del món és el terrorisme i que els països afectats s'haurien de preocupar per a trobar-hi una solució, mentre ell intentava col·laborar donant feina a diversa gent sense recursos i evitant que pensessin que suïcidar-se per la religió era una opció raonable. El principal problema de Marroc era social i, encara que estava millorant gràcies al govern, creia que s'hauria d'invertir més en educació. Preguntat a nivell personal, en Iussef manifestà que era feliç, perquè vivia en un país estable, però que ho seria més si tothom fos més feliç. Finalment va expressar que el secret de la felicitat era estimar als familiars i amics.

Arribats a Meknès, vam dinar a l'autocaravana aparcats en una gran plaça i tot seguit sortírem a passejar, cap al sud, per carrers sense cap tipus d'interès, amb les botigues tancades i els habitants estranyats per la nostra presència. Finalment ens adonàrem que estàvem mal posicionats al mapa de Meknès i que la medina i els monuments històrics estaven situats al nord. Així doncs, poc més tard poguérem visitar la bulliciosa medina de la ciutat i el mausoleu de Moulay Ismail, un edifici amb un art exquisit, encara més impressionant que la madrassa de Bou Inania o la mateixa Alhambra. Havia visitat Marroc uns deu anys enrere, però em sorprenia que no recordés cap d'aquells monuments amb uns gravats, sanefes i pintures geomètriques tan delicats, cobrint cada centímetre quadrat de les seves parets i sostre.

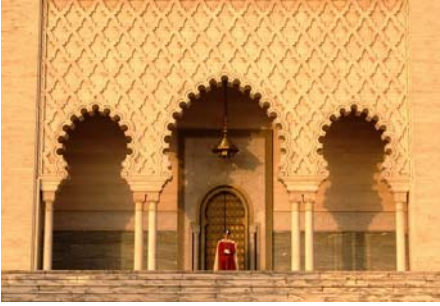

Comerciant a Meknès esquilant una pell

---

² Entrevista a en Iussef: www.globetour.org/video/a1.htm

Mausoleu de Mohammed V a Rabat

Encara que altres ciutats del país segurament la guanyessin en atractiu, Rabat també ens va fascinar, perquè com a capital política de Marroc té bastants punts d'interès. Per sobre de tot, destaca el mausoleu de Mohammed V, un temple contemporani però d'un art exquisit, comparable als anteriors monuments visitats. A prop del mausoleu s'alça la bonica torre de Hassan, enmig d'un bosc de columnes d'una mesquita inacabada del segle XII. Més a l'oest, la medina de Rabat té alguns carrers coberts interessants que desemboquen a la Kasba dels Oudaias, un petit poble fortificat que fa front a les onades de l'oceà, amb els seus carrerons pintats de color blau, similars a Chefchaoen, però no tan captivadors. Cap a les afores de la ciutat, enmig de grans avingudes verdes i netes es troba la necròpolis de Chellah, les ruïnes d'una antiga ciutat que més aviat em sorprengueren per la

gran quantitat d'ocells –cigonyes i una altra espècie– que niaven molt junts, entre les ruïnes i les copes dels arbres.

Rabat és una gran ciutat, un bon lloc per a contactar a través d'Internet a diversos joves de Couchsurfing³, un web d'hospitalitat que ja havíem utilitzat força a Europa per a conèixer gent de diferents cultures. El primer dia ens respongueren tres persones i al matí del dissabte començarem a quedar amb ells, primer amb dos joves

---

³ Web de Couchsurfing: www.couchsurfing.org

emprenedors: en Hamid, un noi de mirada profunda que parlava molt bé l'anglès, i en Nizar, el seu amic que portava la veu cantant, encara que bàsicament parlava francès i no el podíem seguir tan bé. Com gairebé sempre, vaig ser bastant directe i vaig començar a interessar-me per la situació del seu país. Primer els vaig preguntar per la situació del Sàhara Occidental, una regió de Marroc amb un fort sentiment d'independència liderat pel Front Polisario. Els dos opinaren que el Front Polisario estava format per algerians que lluitaven perquè Algèria pogués tenir una sortida al Pacífic. En qualsevol cas, tot i creure fermament que el territori pertanyia a Marroc, estaven d'acord a donar una certa autonomia al Sàhara Occidental. D'altra banda en Nizar comentava:

En Hamid, jo i en Nizar a Rabat

– Perquè hem de dividir el país si a tot el món els països s'estan unint. El que hauríem de fer és desenterrar el vell somni d'unir tots els països magrebins: Marroc, Mauritània, Líbia, Algèria i Tunísia.

També em vaig interessar per la llibertat d'expressió i manifestaren que n'hi havia, tot i que era lògic que no es pogués criticar al rei, perquè era l'únic poder que podia mantenir la cohesió de Marroc. A continuació abordàrem el tema de la religió i ens explicaren que el Islam és una religió de pau, motiu pel qual hi havia més cristians que es convertien al Islam que al revés. A continuació en Hamid ens contà que l'Alcorà és un llibre sagrat dictat per Déu i prova d'això és la descripció en diferents passatges de països que Mahoma mai havia visitat. Vaig intentar argumentar que en aquell temps ja havia viatgers que podien haver-li descrit aquells països, però tot i escoltar-me amb molt d'interès no va semblar que el convencés gens ni mica. Finalment els preguntàrem sobre el dret dels homes a estar casats fins amb quatre dones al mateix temps i ens explicaren que aquest era un dret que Al·là havia donat als homes perquè no haguessin de buscar sexe fora del matrimoni. I van continuar revelant que el sexe fora del matrimoni estava totalment prohibit, motiu pel qual a Marroc ni en cap altre país

Cigonyes a la necròpolis de Chellah

Curiós ocell a la necròpolis de Chellah

Islàmic la joventut tenia xicot o xicoteta, simplement un promès o promesa amb qui es comprometien a casar-se en el futur.

A la tarda, em vaig trobar amb en Yassim, un altre noi de Couchsurfing, mentre l'Alexandra es quedava a l'autocaravana descansant. En Yassim era un noi que anava en croses perquè tres anys enrere s'havia trencat la cama en un accident de moto. De seguida em va explicar que fou operat en un hospital públic i que a causa de la inadequada esterilització del material quirúrgic la cama se li va infectar fins a l'os, perdent vuit centímetres d'aquest. Afortunadament, actualment ja estava molt millor, malgrat no estigués recuperat del tot. Potser per aquest motiu, en Yassim era més crític amb el seu país que els dos amics del matí. Comentà que a Marroc hi ha molta corrupció, tant entre la classe baixa (policia, metges...), com entre la classe alta (empresaris i polítics) que en general es vanaglorien amb grans

iots ancorats a Marbella. També em contà el cas d'una infermera, que només cobrava 250€ al mes, dels quals n'havia de destinar 100 al lloguer d'un pis i 2 al dia per al transport. Aquesta infermera no treballava a gust si els pacients no l'ajudaven amb alguna propina i –segons ell– aquesta falta de motivació era el principal problema al món laboral. Vaig canviar de tema i em vaig tornar a interessar pel Sàhara Occidental, per a contrastar les opinions del matí, però em va dir que

no sabia massa sobre el tema. Només em revelà que a l'hospital militar on estava ingressat hi havia diversos militars i oficials atesos a causa de les ferides provocades per les mines que infestaven el desert. Seguïrem conversant sobre el terrorisme islàmic i en Yassim manifestà que, tot i haver hagut un atemptat fallit a Casablanca recentment, el terrorisme difícilment arrelaria entre els musulmans, perquè el Islam estava fonamentat en la pau i la comprensió i perquè els diferents mitjans de comunicació estaven educant molt en contra del terrorisme. També parlarem sobre la poligàmia i, igual que al matí, em vaig tornar a sorprendre, perquè en Yassim argumentava que una segona dona era millor perquè així l'home podia cobrir les seves necessitats sexuals si la primera es posava malalta. Tanmateix, no em sabé respondre quan li vaig preguntar per què les dones no es podien casar més d'una vegada. Respecte a la prohibició del sexe fora del matrimoni, em contà que en alguns pobles en les muntanyes, al casar-se una parella, aquesta ha de mostrar un mocador tacat de sang després de la primera nit de noces per a demostrar que la noia era verge. Sense que aquesta vegada jo tragués el tema, curiosament la conversa va tornar a derivar cap al raonament de l'origen diví de l'Alcorà. En Yassim va declarar:

– A l'Alcorà s'explica que per a netejar un plat sense sabó s'ha de passar fins a set vegades sota l'aigua i fins fa poc no s'ha pogut demostrar científicament que si es submergeix un plat brut en aigua només sis vegades encara conté bacteris, però a la setena ja no. Com ho podien saber llavors? L'explicació només pot provenir d'Al·là.

Haviem mantingut la conversa en la terrassa d'un cafè, estrets en unes cadires situades en línia orientades cap al carrer. Durant la conversa, en Yassim em tocava les mans o les espatlles per a expressar-se millor, mentre jo m'esforçava per a no sentir-me incomodat, pensant que la seva actitud era normal entre els musulmans, perquè la majoria d'ells consideren l'homosexualitat inimaginable. A l'hora de marxar, em vaig oferir per a pagar, però de la mateixa manera que havia passat al matí, en Yassim insistí a convidar-me. Llavors va fer una trucada amb el mòbil i al cap de poc el passà a buscar una amiga, qui ens proposà d'anar a prendre alguna cosa en un altre lloc. No va haver d'insistir gaire, perquè jo vaig acceptar enseguida, però vaig demanar-los de passar a buscar l'Alexandra, que ja s'havia recuperat.

Quan ja estàvem els quatre al cotxe de la noia, un altre noi que havíem contactat a través d'Internet, en Salim, ens envià un missatge al mòbil i acabàrem dirigint-nos al bar modern on es trobava aquest, acompanyat d'una noia francesa. Un cop arribats i entaulats, en Salim ens va explicar que havia estat vivint 15 anys a França i que feia pocs mesos havia tornat per a quedar-se a Marroc, treballant en una gran discoteca, on –segons contava– corria força alcohol, encara que la majoria de musulmans consideressin que no era necessari per a divertir-se. No vam tenir massa estona per a conversar amb ells perquè havien de marxar. De totes maneres, abans vaig tenir temps de preguntar a en Salim si era musulmà i ell respongué que era musulmà no practicant. Però després de marxar, en Yassim i la seva amiga reprovaren aquesta resposta dient-me que no es pot ser musulmà no practicant i que amb aquesta resposta podria trobar-se amb bastants problemes.

Vaig aprofitar aquelles noves amistats a Rabat per a *prendre el pols al món* amb alguns d'ells i entrevistar-los davant la càmera. En Hamid i en Nizar⁴ havien opinat al matí que el principal problema del món són les guerres provocades per les desigualtats de poder i de riquesa. La solució es trobaria en la comprensió, acceptació i altruisme, independentment del color de la pell i la religió. El principal problema a Marroc era la manca de treball i, encara que la situació estava millorant, creien que s'hauria d'invertir en més seguretat per tal d'incrementar llocs de treball gràcies al turisme. Els dos eren feliços perquè es sentien orgullosos de ser musulmans i marroquins, encara que en Nazir seria més feliç complint els seus somnis, per exemple, formant una família. Finalment em revelaren que el secret de la felicitat és creure més en Al·là i esforçar-se més per a ser un bon musulmà.

Aquella mateixa tarda, en una altra entrevista, en Yassine⁵ va opinar que els principals problemes del món són el terrorisme causat pel sistema econòmic, els conflictes per el petroli, les crisis nuclears... Ell no en sabia trobar cap solució perquè altres persones amb més coneixement tampoc l'havien trobat, però ell podia fer alguna cosa per

---

⁴ Entrevista a en Hamid i en Nizar: www.globetour.org/video/a2.htm

⁵ Entrevista a en Yassine: www.globetour.org/video/a3.htm

a millorar el món, per exemple fent boicot a la Coca-Cola i així salvar vides perquè –segons en Yassine– una Coca-Cola tenia el mateix cost que una bala que mata nens a Palestina. En Yassine també opinava que el principal problema a Marroc era la falta de treball i la pobra qualitat de l'educació tot i que, igual que en Hamid i en Nizar, creia que el país estava millorant en aquest sentit. A nivell personal, malgrat tingués alguns problemes, en Yassine es considerava molt feliç, perquè vivia i tenia família i amics, però seria més feliç amb una millor educació que li permetés trobar una bona feina. Finalment manifestà que el secret de la felicitat és la pau, perquè si vius en pau seràs feliç, encara que siguis pobre.

El dilluns, abans de marxar de Rabat cap a Casablanca tornarem a dirigir-nos a l'ambaixada d'Angola a Marroc (el divendres ja hi havíem anat però no hi havia la persona que ens podia informar). Preguntarem sobre la possibilitat d'obtenir el visat d'Angola però ens respongueren que ens seria impossible tramitar-lo allà, perquè el primer requisit era tenir la residència a Marroc. Tot i ser força laboriós, jo podia haver tramitat el visat d'Angola des d'Espanya, però l'Alexandra l'havia d'obtenir des d'algun país veí a Romania, perquè al seu país no hi havia ambaixada Angolesa. Havíem estat advertits per altres viatgers del continent africà que obtenir el visat d'Angola durant el camí era pràcticament impossible, però ens havíem arriscat a causa de les complicacions que ens hauria suposat tramitar-lo des d'Europa. En aquell moment, davant la primera negativa (només la primera), ja em vaig començar a plantejar altres alternatives a l'itinerari traçat. Àfrica és un immens laberint, amb fronteres tancades, països perillosos,

Portal a les muralles de Casablanca

carreteres intransitables... Si no podíem creuar Angola, un país que últimament semblava relativament segur, inevitablement hauríem de creuar altres regions més inestables, com la República Centreafricana o la República Democràtica del Congo (antic Zaire).

Arribàrem a Casablanca poc temps després d'abandonar l'ambaixada d'Angola. Casablanca és una ciutat enorme a prop de Rabat, que manté un cert aire europeu, a pesar de la seva medina antiga (sense cap interès), una medina nova (molt més interessant) i diverses mesquites, entre les quals la gran i majestuosa Mesquita de Hassan II.

Diferències en les preferències culinàries

Vam aparcar al tranquil parc de la Lliga Àrab, prop d'un sorollós carrer, i sortírem a passejar vigilant de no ser atropellats. Pels carrers hi havia força trànsit, però no el suficient perquè la gent no s'aventurés a creuar els carrers entre els cotxes en marxa. En qualsevol cas, no hi havia semàfors per a vianants i els passos de zebra no eren respectats, així que també nosaltres vam haver de seguir als intrèpids vianants per a creuar els carrers. A diferència de les anteriors ciutats, tinguérem la sensació que la fauna humana era més diversa, amb nois i noies vestint de manera moderna, algunes d'elles fins i tot provocatives, encara que les xilabes i els vels cobrint el cabell eren les peces de roba que dominaven. També s'observava força pobresa, els més incapacitats dedicant-se a pidolar i la resta a la venda ambulants, o a netejar sabates, vigilar cotxes... Passejàrem per alguns carrers de vianants

entre edificis d'estètica colonial fins a un mercat cobert, on venien cistells, flors, verdures, peix i marisc. A les afores hi havia diversos restaurants que cuinaven els productes frescos del mercat amb els propietaris barallant-se entre ells per a veure qui ens obtenia com a clients. Tanmateix, abans ens dirigírem a una pizzeria on l'Alexandra va poder engolir un àpat europeu i després em vaig deixar seduir per un dels restaurants on m'oferiren un deliciós plat de peix fregit.

A Casablanca vam tornar a contactar amb gent a través d'Internet, aquesta vegada amb noies, per tal d'analitzar la societat des d'un altre punt de vista. La segona tarda ens reunírem amb l'Ayache, una noia musulmana de mirada trista que no portava vel, malgrat considerés que l'hauria de portar. Tan bon punt ens haguérem assegut en un bonic cafè, l'Ayache ens sorprengué demanant-nos consell en un tema delicat. Contà que li agradaria anar a viure a Europa perquè, encara que hagués estudiat filologia anglesa, veia difícil de trobar feina a Marroc. Llavors ens va explicar que un marroquí que vivia a Alemanya li havia proposat de casar-se amb ell, si bé aquest ja estava casat amb una altra dona. Si l'Ayache acceptés es casarien en una mesquita, regulant el matrimoni segons la llei islàmica però no segons la legislació alemanya, i per tant hauria de tenir un fill el més aviat possible per a assegurar-se l'estada a Europa. Tot seguit ens interrogà sobre què fariem nosaltres, però abans nosaltres li preguntàrem si ella estimava a l'home. Sorprenentment, ella va respondre que no l'havia vist mai, però que de totes maneres no creia en l'amor, perquè de més jove havia tingut un desengany. També considerava normal que un home estigués casat dues vegades si podia mantenir a les dues. Després d'haver exposat aquella opinió majoritària a Marroc, ens va sorprendre que l'Ayache argumentés que segons l'Alcorà l'home i la dona estan en una mateixa posició i que a la realitat també. Observant la nostra cara incrèdula, a continuació ens va explicar la lògica d'algunes diferències, per exemple que l'home pugui demanar el divorci però no una dona: "L'home té més seny i la dona és més emocional, si l'home s'equivoqués en una petita cosa la dona correria a demanar el divorci, en canvi un l'home s'ho repensaria abans d'actuar impulsivament". Al qüestionar-la més sobre les seves il·lusions ens adonàrem que no hi havia incongruències en la seva manera de raonar, explicant-nos per exemple que li agradaria viure a l'Aràbia Saudita, perquè allà els

marits protegeixen més a les dones i no les deixen sortir de casa sense que vagin acompanyades d'un familiar. Això no seria possible a Marroc –deia l'Ayache– perquè aquí les dones han de treballar. Pel que fa a cobrir-se tot el cos, fins i tot la cara, ho trobava normal, perquè a la naturalesa totes les coses belles es protegeixen, igual com ho fan les perles. Afirmava que hi ha noies tan maques que elles mateixes es cobreixen completament amb la finalitat de no atreure a altres homes. De totes maneres, l'Ayache va manifestar que les coses canvien i les tradicions desapareixen, i amb un aire de nostàlgia afegí que afortunadament la religió mantenia la mateixa essència, per acabar expressant que sentia enyorança del passat, quan el temps no tenia tanta importància.

Ens acomiadarem de l'Ayache compromentent-nos a acceptar la seva invitació de menjar cuscús el següent migdia a casa seva. Moments més tard ens trobarem amb la Verónica, una noia de Veneçuela que feia quatre mesos vivia a Marroc, perquè estava enamorada d'un marroquí. Al preguntar-li per la religió ens comentà que si el noi fos practicant (encara que musulmà) ella no podria sortir amb ell, si bé els musulmans practicants també feien el que volien. Per a il·lustrar-ho, ens explicà que a Casablanca la joventut tenia molta influència d'Europa i que estava canviant molt ràpidament de mentalitat, afegint que a les discoteques es bevia força alcohol, a més d'haver molta prostitució, i per descomptat els turistes no n'eren els únics consumidors. A continuació ens interessarem per Veneçuela i la Verónica ens explicà que la situació estava molt enrarida i que a Marroc es vivia molt millor i amb més seguretat.

Poc més tard va arribar el seu xicot, l'Anis, i junts anarem a sopar unes delicioses *tagines*, un menjar tradicional cuinat en uns originals plats de ceràmica tapats. Tenint en compte que l'Anis i la Verónica s'havien conegut estudiant a París, em va sobtar menys que l'Anis tingués una manera de pensar més oberta i crítica. Per exemple, parlant amb l'Alexandra sobre legislació –l'Alexandra estava estudiant dret quan la vaig raptar a Romania–, l'Anis manifestà que els advocats a Marroc estaven molt mal pagats, perquè si una persona adinerada volia guanyar un judici, en comptes de pagar a un bon advocat era més eficient corrompre directament al jutge. De tota manera, igual que la resta dels marroquins trobats, l'Anis defensava al Rei, de qui

comentava havia aportat obertura i estabilitat econòmica. I al preguntar-li per la democràcia, l'Anis opinà que Marroc encara no estava preparat per a un govern completament democràtic. Finalment, vaig tornar a interessar-me per la religió, un tema que a mesura que avançava el viatge m'estava fascinant més i més, i l'Anis va resumir el seu pensament comentant que a Marroc ser musulmà era una manera de pertànyer a la societat.

L'endemà ens havíem de trobar amb l'Ayache, però abans vam visitar l'enorme Mesquita de Hassan II, la tercera més gran del món, construïda a finals dels anys 80. També podia ser una de les més costoses perquè, segons el guia, s'hagueren de desemborsar uns 700 milions de dòlars. En qualsevol cas, amb un minaret de 200 metres d'alçada, era l'edifici religiós més alt del món. En el seu interior i en l'esplanada de davant cabien fins a gairebé 200.000 persones, que realment s'omplien durant les pregàries del mes del ramadà. L'impressionant interior de la mesquita resplendia luxosament per tot arreu, amb magnífics detalls treballats per 10.000 artesans contractats d'arreu de Marroc. Llàstima que el guia no ens deixés contemplar aquell esplendor sossegadament, perquè la següent visita entrava en una hora, abans que la mesquita s'obrís exclusivament per als creients.

Al migdia ens trobàrem amb l'Ayache al centre de Casablanca.

L'enorme Mesquita de Hassan II

Imam empetitit per un dels grans portals

Ayache davant de casa seva

Va pujar a l'autocaravana i ens començar a guiar per a arribar a casa seva, a una barriada bastant allunyada. Durant el camí creuàrem diversos barris de cases riques i alguns suburbis de barraques, encara que en ambdós casos, les antenes parabòliques no faltaven mai a les teulades. L'Ayache i la seva mare vivien en un barri de classe mitja, en un apartament de només dues habitacions, l'únic que els va quedar de l'herència del seu difunt pare, perquè la segona dona del seu pare i els seus germanastres barons es van quedar la major part de la casa original. Ens descalçàrem a la cuina i ens acomodàrem al menjador, el qual

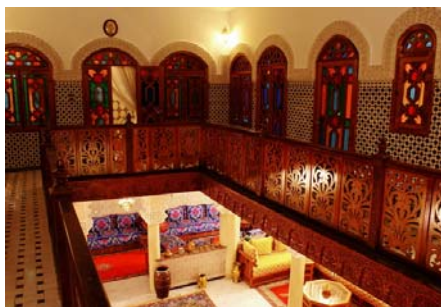
es convertia en el dormitori de les dues durant la nit. Sobre una gran catifa de tonalitats blaves, hi havia una petita taula rodona i tres sofàs vermells, on ens asseguérem, contemplant amb calma el sostre, exquisidament decorat amb flors i figures geomètriques tallades en relleu.

Passada una estona, la mare, amb la cara cansada –l'Ayache ens explicà que estava malalta– i amb un tatuatge a la barbata que la identificava com a casada, entrà i deixà al centre de la tauleta una cassola immensa de cuscús, sobre el qual hi havia un munt de vegetals bullits i algun tros de carn que sobresortia a sota. L'Ayache ja ens havia advertit que el cuscús es menjava amb la mà i de seguida començàrem a imitar-la amb la mà dreta, ja que l'esquerra s'utilitza a bona part del món per a rentar-se el cul amb aigua, no pas amb paper. Les dues amfitriones aconseguien comprimir el cuscús amb els dits creant una bola que a continuació engolien, però en canvi, l'Alexandra i jo havíem d'aspirar el cuscús que se'ns queia de les mans per a poder assaborir-lo. A més a més, el cuscús cremava i, mentre nosaltres

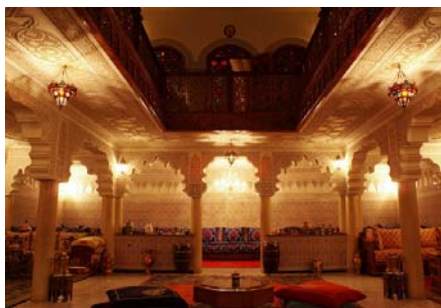
deixàvem escapar algun crit o aconseguíem controlar el dolor dels nostres dits escaldats, les amfitriones l'amassaven i l'engolien sense notar-ne la temperatura. En qualsevol cas, l'experiència fou inoblidable, per la bona companyia i perquè el cuscús estava deliciós, prova d'això va ser la passió amb que l'Alexandra menjà, cosa anormal en ella davant d'aliments desconeguts.

Abans de marxar, prenguérem el pols al món amb l'Ayache⁶ qui va opinar que el principal problema de la humanitat són les guerres, que es podrien acabar amb més comprensió entre uns i altres i parant la fabricació d'armes. Personalment, ella podria col·laborar en la solució ajudant el seu entorn i pregant a Déu que instaurés la pau. El principal problema a Marroc era el terrorisme que estava naixent entre alguns joves pobres, una actitud que detestava, afirmant que els terroristes no es podien considerar musulmans, perquè el Islam és pau. A nivell personal, l'Ayache es considerava feliç perquè podia dormir i perquè ella era una persona bondadosa i pura, amb una bona relació amb Déu. Finalment va manifestar que es sentia més feliç quan, per exemple, podia assecar les llàgrimes d'un nen, perquè el secret de la felicitat és ajudar als altres i no es pot ser feliç quan observes que el teu entorn està sofrint.

El següent dia fórem rebuts a Marràqueix una vegada més –però aquesta vegada d'una manera molt especial– amb gran hospitalitat. En Yassim de Rabat ens havia donat el contacte d'una amiga seva a Marràqueix, la Hafsa, que regentava el riad Kenza, un hotel tradicional. Havíem arribat la nit anterior a Marràqueix i, malgrat estar

vista del riad Kenza des del primer pis

Exquisida sala principal del riad Kenza

⁶ Entrevista a l'Ayache: www.globetour.org/video/a4.htm

prohibit d'acampar a la ciutat dormirem a l'autocaravana en un aparcament vigilat. El següent matí enviarem un missatge al mòbil de la Hafsa i ella ens va trucar a l'instant, donant-nos la benvinguda a Marràqueix i convidant-nos a passar els dies que volguéssim en el seu riad. Va afegir que ella no estaria a Marràqueix fins diumenge, però que el seu pare, en Miloud, ens estava esperant i que estaria molt contenta si acceptàvem la seva invitació.

Naturalment acceptàrem agràits i ens dirigírem al riad, amagat en un carreró proper a una de les grans artèries de la ciutat. En Miloud ens va obrir la porta i, mentre ens ofería un te tradicional, ens guià fins a la sala principal del riad, que ens va deixar completament meravellats. Tota la sala estava decorada exquisidament, exactament com en una turística madrassa o mesquita: el terra estava engalanat amb catifes, al voltant de la sala hi havia confortables sofàs amb petites taules de fusta ricament gravada i amb trossos d'os incrustats, la paret s'alçava coberta de rajoles de figures arabesques i a mitja alçada començava la veritable obra mestra, perquè la paret restant i el sostre estaven esplèndidament esculpits amb formes geomètriques i dibuixos de lo més variats, omplint cada centímetre quadrat on la vista es dirigís.

Esmorzant al riad Kenza: L'Alexandra, el seu elefant de peluix Tuki i jo.

Prenguérem el te, dubtant si realment havíem estat convidats o si al final hauríem de pagar, i a continuació en Miloud ens va mostrar la que seria la nostra habitació, al primer pis, des del qual es podia contemplar la sala principal a sota d'una bonica barana de fusta. L'habitació era més senzilla, però no per això menys confortable i de seguida ens proposàrem d'acceptar i gaudir d'aquella excel·lent hospitalitat, accentuada el següent matí, quan en Miloud ens tornà a sorprendre oferint-nos un deliciós esmorzar, incloent te, cafè, llet, croissant, creps, pa, melmelada, mel, mantega... Davant aquella meravella de taula, tornàrem a xiuxiuejar entre nosaltres si realment estàvem convidats o això formava part d'algun truc marroquí, per a portar turistes al riad i després fer-los pagar, però finalment ens tornàrem a convèncer que realment estàvem invitats i que simplement estàvem sabotejant la famosa hospitalitat magrebí.

A part de gaudir del bon allotjament, aquells dies els aprofitàrem per a visitar la bella ciutat marró ataronjada. Només de sortir del riad ens vam adonar que Marràqueix era diferent a les altres ciutats marroquines i així mateix ho deuriem considerar els milers de turistes que omplien els carrers. Marràqueix és una gran ciutat espaiosa, neta, amb palmeres alçant-se per sobre els terrats i amb unes altives muralles envoltant una enorme medina, on es troben els famosos mercats i la plaça de Jemma el Fna. Els mercats de Marràqueix eren els més elegants dels visitats fins al moment, potser massa turístics i menys tradicionals que els de Fes, però definitivament més atractius, tant que difícilment podia arrastrar a l'Alexandra fora d'aquests. Al final, vam decidir que jo l'esperaria a la terrassa d'un cafè que dominava la plaça Jemma el Fna mentre ella seguia el passeig

Parades als mercats de Marràqueix

Vista panoràmica de plaça de Jemaa el Fna sota la llum del capvespre

pels mercats a la recerca d'unes sabates. La plaça Jemaa el Fna és considerada un dels espectacles més fascinants del món, ja que a tota hora hi ha moviment compassat amb la música estrident de trompetes dels encantadors de serps i rítmica dels tambors de diversos ballarins. La multitud deambula amunt i avall entre parades que venen suc de cítrics, restaurants que cuinen carn a la brasa o bullida, parades d'ungüents miraculosos, bruixes que endevinen el futur, berbers que pinten les mans amb henna, xarlatans o veritables actors de teatre, vistosos venedors d'aigua i altres parades de roba i objectes tradicionals o turístics que t'atreïen cap als mercats. Durant tot aquest desconcert, la música només s'aturà de sobte uns moments, just abans que sonessin les primeres notes de la pregària d'una mesquita propera, però transcorreguts aquests instants de tranquil·litat, el caos va tornar a apoderar-se de l'ambient.

El tercer dia començà a bufar un vent impetuós que aixecava una pols fina encegadora i creuàrem els dits per a no trobar-nos amb cap tempesta de sorra al desert. Així doncs, aquell dia no passejàrem gaire, tot i que l'anterior poguérem recórrer una part de la medina que encara no havíem visitat, al sud dels mercats i de la plaça Jemaa el Fna. En aquesta zona hi ha diversos palaus

Detall del sostre del palau de la Bahia

que es poden visitar previ pagament i nosaltres vam escollir el palau de la Bahia (o de la bella segons la traducció). El palau de la Bahia és un edifici enorme amb esplèndides sales repletes de relleus cal·ligràfics i geomètrics cobrint les parets i vistoses pintures al sostre de fusta, i de nou hauria de tornar a escriure per enèsima vegada que el palau no tenia res d'envejar a l'Alhambra o als altres llocs d'interès visitats a posteriori. No obstant, vaig sortir del palau amb un sentiment de tristesa, considerant que era una llàstima que aquest meravellós art es trobés restringit als països islàmics que limiten amb el Mediterrani i que fos inexistent més avall, en els següents països que visitaríem descendint pel continent africà.

La Hafsa, la nostra misteriosa amfitriona no va poder venir el diumenge ni tampoc el dilluns, per això, a la nit quan comentàrem a en Miloud que el següent matí marxaríem, em vaig tornar a assegurar que realment havíem estat convidats, perquè encara ens costava entendre que haguéssim estat acollits en un hotel tan encantador. Però el fill d'en Miloud i germà de la Hafsa, en Tarik, també hi era i parlant un anglès més fluït que el seu pare ens va confirmar que efectivament estàvem invitats. A continuació, en Tarik ens va explicar la història del riad, el qual fou construït feia uns 40 anys pel seu avi, com a residència per a la família: dormint al primer pis, cuinant i menjant en el segon i reservant la luxosa i exquisida de la planta baixa per a reunir la família i els amics. En Tarik va seguir contant que el seu pare, en Miloud, era inspector de policia en la secció d'estupefaents però que feia un parell d'anys es retirà i decidí convertir la seva casa, el riad, en un hotel. Va

ser així que, després d'haver escoltat la història del riad, ens resultà més fàcil d'entendre l'hospitalitat rebuda, perquè en realitat havíem estat allotjats a casa seva. De totes maneres, abans de marxar vaig comentar-los que intentaria fer tot el que estigués a les meves mans per a promocionar el riad Kenza⁷.

Transcorreguts aquests quatre fabulosos dies a Marràqueix, vam marxar direcció a la serralada dels Atlas, amb la intenció de creuar-la i arribar a Ouarzazate, la ciutat del desert. A mesura que avançàvem començàrem a discernir les altes muntanyes, bastant nevades, i la carretera abandonà la rectitud de la plana per a corbar-se enfilant una vall, verda a prop de les aigües del riu i àrida a més altitud. La temperatura fora de l'autocaravana anà descendent mentre seguíem ascendint, creuant petits pobles i més amunt, passant de llarg força venedors de pedres i minerals que ens feien senyals perquè paréssim. Ens vàrem aturar en un replà per a fer algunes fotos del paisatge i se'ns aproparen diversos venedors de pedres que ens mostraren insistents el seu material, en general pedres volcàniques que havien tallat per la meitat mostrant el seu interior cristal·lí de colors intensos i brillants: verd, vermell, gris... Mentre pujava al cotxe, els venedors m'anaren cantant els preus de les pedres a la baixa, com en una subhasta, fins que al final ens preguntaren si teníem alguna cosa a canviar per les pedres. Els vaig oferir unes ulleres de sol, que l'ONG CC de Sant Sadurní d'Anoia ens havia regalat, i després de negociar una estona vam acabar canviant cinc ulleres per una bonica pedra negra amb uns lluents cristalls grisosos a l'interior. Unes corbes més tard, arribàrem al

Poble on regalàrem els retoladors

port de Tizi N'Tichka, a 2.260 metres d'altura, amb grans clapes de neu a les muntanyes dels voltants, on ens ben abrigàrem per a sortir una estona de l'autocaravana. Tot seguit seguïrem la carretereta de baixada i pocs quilòmetres més tard ens desviàrem a l'esquerra, per un

---

⁷ Riad Kenza: Rue Yougoslavie,84; Gueliz; Marrakesh / tel: +21224448686
mail: ryadkenza@hotmail.com

petit camí asfaltat, que es dirigia cap a Telouet, un poble que la guia de viatges ens marcava com a interessant.

Al creuar el primer poble em vaig parar a fer una foto i un grup de nens se'ns aproparen tímidament demanant-nos qualsevol cosa, senyal inequívoc que el camí era freqüentat per turistes i que els nens estaven acostumats –si ho reclamaven insistentment– a rebre caramels o altres regals insignificants. Nosaltres no volguérem ser menys i vam treure una caixa de retoladors que l'ONG CC ens havia donat per a repartir pel camí. Lliuràrem la caixa de retoladors al nen més gran explicant-li que els havia de repartir entre els deu nens reunits, però l'Alexandra no es va fiar i proposà de repartir-los nosaltres mateixos. Cridant al noi, vaig requerir-li que em tornés la caixa, qui va obeir de mala gana. Llavors obrírem la caixa i traguérem els 30 retoladors que hi havia i instantàniament tots els nens es van apilar en les dues finestres davanteres de l'autocaravana alçant les mans per aconseguir-ne algun. Intentàrem repartir amb equitat els 30 retoladors entre les desenes de mans que intentaven colar-se dins del cotxe, però quan finalment va acabar la caòtica distribució i els nens s'agruparen per a avaluar els guanys, ens adonàrem que alguns nens havien aconseguit uns deu retoladors i altres cap, alguns dels quals ploraven. Afligits amb la nostra responsabilitat, intentàrem explicar a la nena que tenia més retoladors que els hauria de repartir i va semblar adquirir el compromís, tot i que marxàrem abans que s'arreglés la situació. Creuàrem els dits perquè la sang no arribés al riu, perquè aquest semblava un cas perfecte per a explicar que la bona fe sense intel·ligència podia empitjorar les coses.

Un parell de poblets més enllà arribàrem a Telouet, un petit poble on hi ha els vestigis d'un gran palau que havia estat habitat per Glaoui, "l'últim senyor de l'Atlas", que governà un territori independent abans de la constitució de Marroc. No és estrany doncs, que l'actual dinastia de Marroc tingui en l'oblit aquesta kasbah, que de totes maneres encara es conserva prou bé. Aparcàrem a la plaça del poble, al costat d'una altra

Kasbah de Glaoui a Telouet

Una de les exquisides habitacions de la Kasbah de Glaoui

Vista de Teuloet despertant-se davant dels Atlas nevats

camps i un petit riu i vaig arribar a la kasbah, on vaig endinsar-me per sota uns arcs mig en runes fins a una plaça interior, on m'esperava el guardià del palau, a qui vaig comentar les meves intencions de visitar la mansió. El guardià m'observà intentant endevinar quanta propina li donaria i llavors, amb gestos cansats, agafà una clau enorme, d'un pam i mig de llarg, i obrí la porta principal de la Kasbah. M'explicà breument l'antiga utilització de les diferents estances que anàvem creuant, fins que arribàrem a les increïbles habitacions que mostraven l'esplendor amb que vivia el paixà, on el guardià em detallà que la cambra havia estat treballada per uns 300 artesans i tot seguit es va asseure en un racó esperant impacientment que jo acabés la meva sessió fotogràfica.

El següent matí el sol es va aixecar radiant i jo també, amb ganes de caminar pels voltants de Teuloet per a fer unes quantes fotos més. Al tornar vaig trobar un petit mercat de bestiar a les afores del poble i algunes parades de vegetals, on vaig comprar unes verdures que van resultar ser molt econòmiques, encara que m'intentessin entabanar amb la suma dels productes. Al arribar de nou a l'autocaravana vaig despertar a l'Alexandra i després d'esmorzar i d'escriure una mica el diari sortírem cap a la següent destinació: Aït Benhaddou, un magnífic *Ksar* o poble antic situat a pocs quilòmetres al nord d'Ouarzazate. Al arribar a Aït Benhaddou al migdia, aparcàrem en un mirador abans d'entrar al poble, des del qual es gaudia d'una privilegiada vista sobre les terroses muralles i habitatges del *Ksar*. L'Alexandra es va posar a cuinar, però al començar a menjar s'aixecà un fort vent que arrossegava gran quantitat de pols cobrint-ho tot i decidírem visitar el *Ksar* passats dos dies, a la sortida d'Ouarzazate.

Els pocs quilòmetres que separen Aït Benhaddou d'Ouarzazate van ser fantasmagòrics, perquè la pols que aixecava el vent tapava l'horitzó i fins i tot la llum del sol. Fora de l'autocaravana, l'aire era irrespirable, deixant-nos la boca pastosa de sorra en pocs segons. Fou així que decidírem postergar la visita a Ouarzazate i avançar la trobada amb l'Omar, a qui havíem contactat a través de Couchsurfing. L'Omar ens havia enviat la direcció de casa seva per correu electrònic, però l'adreça només constava d'una línia: un nom de carrer sense cap número o una altra indicació. Vam donar diverses voltes per Ouarzazate preguntant la situació de la direcció a la poca gent que hi

Carretera a la sortida de Teuloet

Vista del Ksar d'Aït Benhaddou

Ksar durant la tempesta de pols

havia asseguda als portals, arribant finalment al carrer buscat, on preguntàrem a un home de peu davant d'una botiga si sabia on vivia l'Omar. L'home va rumiar una estona a quin Omar deuriem buscar i tot seguit ens acompanyà fins a una casa, on una dona –la seva mare– ens comentà que l'Omar estava al cibercafé. El mateix home de la botiga s'oferí d'acompanyar-nos fins al cibercafé i allí vam conèixer l'Omar, un noi molt rialler i afable.

Omar ens contà que no trobava cap treball que el motivés suficientment i per això es passava tot el dia connectat a Internet, fent amics i fins i tot rebent proposicions de matrimoni des d'Europa. Més tard, al tornar a casa dels seus pares, un habitatge de dos pisos senzill però gran, l'Omar ens va explicar que una dona suïssa de 44 anys li havia proposat de casar-se, però ell, tot i l'avantatge dels papers, l'havia refusat perquè preferia casar-se

amb una noia més jove. Mentre preniem un te deliciós, conversàrem d'altres temes, una mica de tot, però sense parlar en profunditat sobre cap aspecte, perquè l'Omar semblava no voler comprometre la seva opinió. Al cap d'una bona estona, agraïrem la conversa mantinguda i ens disposàrem a marxar, però l'Omar ens retingué comunicant-nos que la seva mare estava cuinant cuscús i ens suplicà que ens quedéssim a sopar. Mentre el seu pare s'asseia somrient i en silenci al costat nostre, l'Omar es dirigí a la cuina, d'on en va tornar amb una gran

tetera i una palangana de metall, la qual situà sota les mans del seu pare mentre li tirava aigua calenta, un procés que va repetir amb nosaltres. A continuació, l'Omar es retirà de nou i tornà en pocs minuts portant una gran plata de cuscús i verdures i tres culleres. El pare va començar a menjar amb la mà dreta i jo el vaig intentar imitar, mentre l'Alexandra i l'Omar preferiren utilitzar les culleres. Aquesta segona vegada, movent els dits amb més destresa vaig aconseguir crear boles de cuscús més compactes que em posava a la boca deixant caure molt poques engrunes, assaborint així aquell deliciós cuscús que ens va tornar a atipar fins gairebé rebentar.

L'Omar i nosaltres a Ouarzazate

El següent dia a Ouarzazate visitarem la Kasba de Taourit, una altra sumptuosa residència del mateix patxà del palau de Teulouet. L'edifici, construït amb terra, pedra, palla i fusta, s'alça unes quatre plantes, amb la majoria de sales senzilles, encara que n'hi ha algunes d'exquisides com en els altres palaus visitats. Al voltant de la residència hi ha un bonic barri construït també a base de terra vermellosa, pel qual passejarem guiats per un noi una mica retardat que es va obstinar a acompanyar-nos. A la tarda vam anar a connectar-nos al cibercafé on havíem trobat a l'Omar i allà estava ell una altra vegada. Estiguérem treballant una bona estona amb els nostres ordinadors connectats a la xarxa i xerrant amb l'Omar, qui ens tornà a convidar a casa seva. Però nosaltres rebutjàrem agràits, explicant-li que volíem anar a dormir a Aït Benhaddou per a visitar el Ksar al matí i marxar a continuació cap a les següents destinacions a les muntanyes dels Anti-Atles.

L'endemà em vaig tornar a aixecar d'hora i ple d'energia vaig sortir a fer fotos del poble que tot just despertava sota la llum del sol matiner. Al enfocar la càmera cap al gran *Ksar* enfilat en un turó, un nen se m'acostà i em començà a parlar en un francès igual de pobre que el meu. Sense demanar de guiar-me (m'hi hauria negat) em va estar acompanyant tota l'estona, recomanant-me fins i tot algun itinerari millor al que jo escollia, com per exemple entrar per darrera

del Ksar per tal de no pagar l'entrada. Anàrem ascendint per petits carrerons, envoltats de cases de terra vermellova, la majoria en runes i unes poques habitades. Al baixar del cim del turó, el nen em va guiar fins a una terrassa que, com la resta, estava construïda amb fang assecat sobre canyes ajagudes sobre bigues de fusta i, per si de cas, vaig intentar levitar mentre caminava per la fràgil terrassa, alhora que admirava la vista. Finalment, al tornar al poble a l'altre costat del riu vaig entregar unes poques monedes al nen sense que aquest m'ho demanés, desapareixent en seguida segurament a la recerca de nous turistes.

Ouarzazate, era l'última ciutat que havia visitat a Marroc uns deu anys enrere, però a partir d'allà començaríem a endinsar-nos per terres inexplorades, seguint un itinerari en un únic sentit i sense marxa enrere. Curiosament, per primera vegada des del inici d'aquell viatge per Àfrica, en aquest punt s'apoderà de mi l'emoció d'estar a punt de creuar una porta cap al desconegut, contràriament a les sensacions del principi de l'aventura, en les quals l'emoció era absent, com si això de viatjar s'hagués convertit en una rutina. De tota manera, al iniciar la marxa cap a les noves destinacions –Tazenakht, Foum-Zguid i Tata– ens sorprengué que aquests indrets no fossin tan recòndits com ens pensàvem. Mentre recorriem la carretera, envoltats de precioses muntanyes de pedres de les més diverses tonalitats vermelloses i del verd dels oasis de palmeres escampats pel llit d'un riu sec, ens creuàrem amb desenes de motos i cotxes de ralli, seguits per altres autocaravanes estrangeres i cotxes locals. No va ser fins a arribar a Tata que ens assabentàrem a través de dos belgues que estaven reparant la suspensió del seu tot terreny cobert d'adhesius, que estaven participant en la versió no professional o econòmica del París-Dakar.

Oasis de palmeres de camí a Tata

Tata és un poble de cases pintades de rosa apagat i portes i finestres de color blau cel, totes elles amb pòrtics de columnes cobertes de rajoles i aixoplugades sota petits arcs en forma de pica. Els seus habitants ens semblaren

més oberts religiosament i, encara que les noies portessin vel, vestien diversament i amb colors més vius, algunes fins i tot amb pantalons i jaqueta de xandall. Vaig tornar a visitar el poble d'hora al matí, mentre l'Alexandra allargava el son al màxim, passejant en companyia d'un gos que em seguí tota l'estona a certa distància, parant-se de tant en tant per a gratar-se les puces i bordar a altres gossos perquè no se m'apropessin. Finalment, quan tot el poble de Tata semblà haver-se despertat, vaig fer el mateix amb l'Alexandra, esmorzàrem, pagàrem el càmping on havíem dormit –el primer en tot el viatge– i seguírem el nostre camí cap a Akka.

A Akka em vaig entestar a trobar una americana que treballava de voluntària al poble, a qui havíem intentat contactar a través de Couchsurfing. Tanmateix, el poble no era tan petit com havia imaginat i haguérem de preguntar desenes de vegades a diverses persones abans d'arribar a la porta de casa seva, on ens van informar que l'americana havia anat a passar el cap de setmana a Tata. Així doncs, canviant de pla, vaig decidir visitar el proper oasi de Tagardirt mentre l'Alexandra es quedava una altra vegada a l'autocaravana. Durant els mesos compartits en el viatge per Europa, havia descobert que a l'Alexandra

Nens de Tagardirt jugant

li entusiasmava viatjar, però que també era molt casolana i jo ja havia acceptat que moltes vegades es quedés a l'autocaravana i no m'acompanyés en els meus descobriments. L'Alexandra es sobresaturava amb noves informacions molt més ràpid que jo i ja no em sorprenia que preferís restar relaxada a la nostra petita i confortable casa amb en Tuki, el seu elefant de peluix que li havia regalat per Nadal.

Al sortir de l'autocaravana uns nois començaren a seguir-me interessats per la meva presència i acabaren acompanyant-me i guiant-me per tot Tagadirt: per l'immens palmerar o jardí –segons deien ells– i pel poble que s'enfilava per un turó, amb cases de pedra i fang, moltes de les quals eren velles i en runes. Els nens, amb un francès no gaire més elaborat que el meu, em van estar anomenant durant tot el camí les peculiaritats amb les qual ens anàvem creuant i que podien ser del meu interès: "el gat", "les dones", "la casa", "el jardí de la casa", "la pilota", "els nens petits"... També ens creuàrem amb altres grup de nens, els quals se'm quedaven mirant sorpresos i tot seguit exclamaven cridant: "bon jour, bon jour!!"

Després de la visita a Tagadirt seguírem la marxa cap a l'oest,

Curiosos nois de l'oasi on aparcàrem a menjar

parant poc després per a dinar a l'ombra d'una palmera, en un dels pocs oasis cada vegada més dispersos en aquelles àrides terres. Mentre pelàvem les patates, mongetes i pastanagues per a cuinar, s'aproparen uns nois a uns metres de l'autocaravana, observant-la com si es tractés d'una nau extraterrestre. Els saludàrem amb un *bon jour* i ells ens respongueren des de la distància i mirant-nos a través de la finestra. Llavors s'acostà el noi més gran i ens va explicar que volia anar a França per a estudiar dret i que estava intentant que una ONG l'ajudés en aquest sentit. Disculpant-nos començàrem a menjar, mentre el noi més gran marxava i els altres nois s'asseien a terra llegint els logotips dels espònsors de l'autocaravana. Quan encara no havíem acabat de menjar, els nois van perdre una mica la timidesa i ens començaren a demanar bolígrafs, caramels, pilotes, fruita... Al final, l'Alexandra decidí repartir uns caramels que tenia, però no fou massa bona idea, perquè de seguida arribaren de no sé on nous nens demanant caramels amb molta insistència. Tement que si continuàvem amb la mateixa actitud acabaríem reunint a tot un poble al voltant de l'autocaravana ens negàrem a seguir repartint. Entre els nous nois n'havia un que semblava més comprensiu i, sense tornar a insistir amb els caramels s'aproximà i a través de la finestra ens preguntà si volíem pastanagues. Responguérem afirmativament i content va marxar amb la seva bicicleta, tornant al cap de poc amb un grapat de pastanagues terroses sota la samarreta. El noi me les va lliurar sense esperar res a canvi, però nosaltres li regalàrem unes ulleres de sol que es posà al·lucinant.

Passàrem aquella nit aparcats en una gasolinera de Guelmim i el següent matí ben d'hora seguírem la nostra marxa en direcció al sud-oest, per la carretera principal del

Cactus al costat de la carretera

Salari abans d'arribar a Al-Aaiun

sud de Marroc que es dirigeix cap a Mauritània creuant el Sàhara Occidental. Les muntanyes de l'Anti-Atles que els dies anteriors retallaven l'horitzó van desaparèixer i ens trobàrem enmig d'una planícia àrida, amb matolls creixent entre les roques, esporàdicament algun ramat de cabres o camells pasturant entre els matolls i molt de tant en tant un minúscul camp verd conreat. A mesura que avançàvem paral·lels a una inacabable línia d'alta tensió, passàrem pel costat d'unes quantes dunes clares, un parell de blanquíssims mars de sal i diversos remolins de vent que aixecaven circularment qualsevol granet de sorra que trobessin. Per la carretera també ens anàrem creuant diverses autocaravanes majoritàriament franceses, uns pocs pobles rosats i freqüents controls de policia i militars que per norma ens saludaven i ens deixaven passar sense demanar-nos res.

Arribàrem el següent dia a Al-Aaiun, la capital del Sàhara Occidental, on vàrem aparcar en una moderna i espaiosa plaça que tenia una cabina de telèfon en una cantonada. Des d'allà trucàrem a en Fadel, un noi contactat a través de Couchsurfing, qui es va presentar al cap de poc amb el seu millor amic, en Nordin. Vam anar a prendre un cafè amb llet en un bar proper i allà els vaig començar a preguntar sobre la situació del Sàhara Occidental. En Fadel és sahrauí, és a dir, descendent dels nòmades que antigament habitaven la regió, i ens va explicar que les principals fonts de riquesa del Sàhara Occidental són la pesca i els fosfats que s'extreuen d'una mina propera a Al-Aaiun. Li vaig preguntar si el Sàhara Occidental podria subsistir com a país si aconseguissin la independència i respongué que potser serien més pobres però en canvi podrien conservar la seva cultura. En qualsevol cas, encara que en Fadel advoqués per la independència, aquesta no

Antigues barraques militars espanyoles

semblava possible perquè en aquells moments la regió estava habitada per uns 200.000 marroquins, molts més que els 40.000 sahrauís originaris, als quals també s'hauria de sumar 60.000 sahrauís refugiats a Algèria i que pertanyen al Front Polisario. En Fadel seguí explicant que feia 16 anys que les

Nacions Unides estaven presents a la zona –i efectivament, per la ciutat es veien bastants tot terrenys pintats amb les lletres UN– però encara no havien trobat una solució al conflicte. En un moment donat, en Nordin va fer un discret comentari en àrab a en Fadel i abaixant la veu, en Fadel ens exposà que seria millor canviar de tema, perquè estàvem en un local públic i si la policia l'enxampés parlant sobre la independència del Sàhara Occidental es podria haver d'enfrontar a una pena de presó. Al sortir del local em vaig interessar pels orígens d'en Nordin, qui ens contà que era fill d'un marroquí que havia participat a la "marxa verda" que havia permès a Marroc conquerir d'una manera pacífica el Sàhara Occidental a Espanya. En qualsevol cas, les opinions d'en Nordin eren molt obertes i no mostraven preferència per cap bàndol, tot i que també va comentar que, tal com demostrava la seva amistat amb en Fadel, les dues comunitats vivien pacíficament.

En Fadel i en Nordin ens portaren a conèixer la ciutat, antigament erigida pels espanyols, tal com ho mostra una església de parets rosades que es conserva magníficament. A dins ens rebé un capellà que ens mantingué entretinguts una bona estona amb la seva història i després continuàrem la visita per diversos carrerons delimitats per antigues barraques de l'exèrcit espanyol reconvertides en habitacles. Finalment acceptàrem agràits que els dos amics ens convidessin a menjar estofat de carn de camell en un senzill restaurant, tot i que a la tarda ens sabé greu haver-los deixat pagar, al conèixer el salari que guanyava en Fadel: uns 2,5 euros al dia atenent deu hores un cibercafé. Durant el deliciós menjar, en Fadel va explicar que el seu germà estava cuidant un ramat de 120 camells de la família i que de tant en tant rebia els beneficis de la venda d'un camell, que valia uns 500 euros. Llavors l'Alexandra li preguntà si era veritat que es regalen camells per a adquirir una dona a Marroc i en Fadel contestà afirmativament, que antigament era normal regalar dos o tres camells a la família de la futura esposa.

A la tarda ens connectàrem a Internet des del cibercafé on treballava en Fadel, però al cap

Nosaltres amb en Nordin i en Fadel

Penya-segats desplomant-se sobre l'oceà Atlàntic

d'una hora i mitja vaig decidir d'anar a fer un tomb mentre l'Alexandra seguia connectada. Vaig passejar pel mateix barri espanyol del matí fent fotos, però aquesta vegada em vaig fixar que la gent que es creuava amb mi em mirava estranyada, sobretot clavant la mirada a les espadnyes que havia comprat a Casablanca. Més tard, al tornar al cibercafé vaig preguntar a en Fadel perquè la gent em mirava malament i rient em contà que segons els gustos locals les meves espadnyes eren molt lletges, perquè provenien de Marroc.

Aprofitant aquestes noves amistats, vaig *prendre el pols al món* amb ells, entrevistant primer en Fadel⁸, qui assenyala la guerra com el principal problema del món. A continuació manifestà que la solució vindria amb la comprensió entre religions i cultures, per exemple creant associacions internacionals per a conviure en pau. A nivell local, el principal problema de Marroc era la falta de treball, la solució del qual hauria de ser aportada pels polítics, creant més oportunitats de treball i potser millorant les relacions internacionals. A nivell personal, en Fadel es considerava feliç perquè treballava, tenia diners per a viure

---

⁸ entrevista a en Fadel: www.globetour.org/video/a5.htm

i vivia en pau, encara que seria més feliç si hi hagués més pau al món perquè el secret de la felicitat és compartir-la amb els altres.

A continuació vaig entrevistar en Nordin⁹, qui va manifestar que al principal problema al món era el conflicte entre Israel i Palestina, el qual provocava molts altres problemes. Davant la càmera, en Nordin opinà que a Marroc no hi veia cap gran problema, ni tampoc al Sàhara Occidental, tot i que potser es necessitaria una mica més de desenvolupament. A nivell personal, en Nordin era feliç bàsicament perquè treballava, encara que ho seria més si tingués una bona dona per a formar una bona família amb la qual gaudir de la vida i d'aquest bonic país que és Marroc.

Al marxar de Al-Aaiun, vam estar dos dies conduint –només jo, l'Alexandra no té carnet– per la carretera direcció sud, deixant transcórrer un paisatge monòton i pla, tan pla que difícilment es podria definir on començava l'horitzó. Únicament els penya-segats a la nostra dreta que es desplomaven sobre l'oceà Atlàntic donaven certa diversitat a la vista. La temperatura es mantingué invariable en uns vint i pocs graus, amb un vent constant que al sortir de l'autocaravana donava una sensació més aviat de fred, rar en aquelles latituds, encara que ens trobéssim a finals de març. Els matolls i les plantes mig seques no desaparegueren en tot el camí, segurament beneficiades per la humitat i estabilitat que aporta l'oceà. També es repetiren els controls de policia, però aquesta vegada ens començaren a parar i a demanarnos tota la documentació. De seguida ens adonàrem que simplement requerien d'un paper amb totes les nostres dades apuntades i l'Alexandra va escriure unes quantes pàgines que repartírem ens els següents controls. Finalment, els ramats de cabres i camells desaparegueren de la nostra vista, molt probablement perquè a banda i banda de la carretera començàrem a discernir cartells que avisaven del perill de mines fora del vial.

El segon dia al migdia arribem a la frontera entre Marroc i Mauritània, on anàrem passant tots els tràmits a les oficines marroquines sense haver de donar cap propina, això sí, tot amb una increïble lentitud. Quan vaig preguntar a un policia si hi havia algun problema amb els nostres passaports que s'havia endut feia una bona

---

⁹ Entrevista a en Nordin: www.globetour.org/video/a6.htm

Senyal avisant del perill de mines

estona em respongué que no hi havia cap problema, simplement que eren molt professionals i tot requeria el seu temps. Acabada la burocràcia a la frontera marroquina, a continuació ens endinsàrem en el territori de Kandahar (denominació utilitzada per en Fadel i en Nordin), l'espai entre Marroc i Mauritània, on la

carretera asfaltada desaparegué. Davant nostre ens trobàrem amb uns tres quilòmetres de camí de roques i sorra, del qual es desviaven altres falsos camins que ja ens havien advertit de no prendre si no volíem encallar l'autocaravana i haver de pagar als espavilats que hi hagués per allà perquè ens ajudessin a treure-la. A més dels camins falsos, la carretera –si en realitat ho era– transcorria entre diversos munts de cotxes desbaratats vigilats per alguns habitants misteriosos que observaven la nostra marxa desitjant que encalléssim en algun punt per a cobrar-nos la seva ajuda.

A la sortida d'una corba d'aquell camí de carro descobrírem una construcció de fusta al cim d'un turó que identificàrem amb la cabana d'algun bandit. Però el camí de sorra es dirigia cap allí i al arribar, descobrírem sorpresos que aquella era la primera d'una sèrie de ruïnoses edificacions que constituïen la duana mauritana. Vaig entrar en el primer edifici on hi havia tres homes preparant un te i em vaig asseure a esperar en una cadira que miraculosament no es va trencar. Al cap d'una estona, després de beure els primers glops del te, un dels tres homes es va aixecar, apuntà en una gran llibreta totes les nostres dades del passaport i després em preguntà què tenia per a regalar-li. Em sorprengué aquella petició tan directa, encara que algun dels amics marroquins ja ens hagués advertit de la corrupció i m'hagués suggerit de comprar una caixa de paquets de tabac. Vaig treure un dels paquets de tabac que havia comprat per a l'ocasió, però l'home va negar amb el cap i sol·licità alguna altra cosa: un telèfon, una ràdio... Per sort portàvem les ulleres de sol que l'ONG CC ens havia facilitat amb aquest objectiu i finalment acceptà un parell d'aquestes. En les següents dos barraques es va repetir un procés similar, però aquesta

vegada no vaig lliurar cap regal a canvi, malgrat rebés alguna insinuació indirecta. Vaig pagar els 10 euros de cada visat i 10 més pel permís del cotxe i ens acomiadàrem de les autoritats de la duana, seguint per una carretera asfaltada fins Nouadhibou, una petita ciutat que a primera vista va donar un ensurt de mort a l'Alexandra. En aquest moment ens adonàrem que fins llavors la nostra immersió a Àfrica havia estat molt suau, però que de sobte havíem entrat de ple al continent negre.